

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତୀୟ ବୈଦିକ ସାହିତ୍ୟ
Vedic Literature of Ancient India

ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦ ବାଜସନେୟୀ ମାଧ୍ୟନ୍ଦିନ ସଂହିତା

(शुक्ल यजुर्वेद - वाजसनेयी माध्यन्दिन संहिता)
(Shukla Yajurveda - Vaajasaneyi Maadhyandina Samhitaa)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡ଼ିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (Proofreading by)

ଶ୍ରୀ କମଳ ଲୋଚନ ପଣ୍ଡା

ଶ୍ରୀ ଶେଷଦେବ ଦାଶ

ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

ସଂପାଦନା

prakash@scholarshoppe.com

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ

ଶ୍ରୀ କମଳ ଲୋଚନ ପଣ୍ଡା

ଜିଲ୍ଲା ଅଧ୍ୟକ୍ଷ, ବୈଦିକ ବ୍ରାହ୍ମଣ ପରିଷଦ,

ସମ୍ବଲପୁର, ଓଡ଼ିଶା

klpandajsg@gmail.com

ଶ୍ରୀ ସେଷଦେବ ଦାଶ

ପୋତାମାରି ଗଡ଼, ସାନଖେମୁଣ୍ଡି,

ଗଞ୍ଜାମ, ଓଡ଼ିଶା

sesanirbhaya@gmail.com

ଓଡ଼ିଆ ଶିକ୍ଷା ପଦ୍ୟାୟ

।। ଅଧଃ ଚତୁର୍ଥଂ ଶୋଧ୍ୟାୟଃ ।।

ଯଜ୍ଞାଗ୍ରତୋ ଦୂରମୁଦୈତି ଦୈବଂ ତଦୁ ସୁପ୍ରସ୍ୟ ତଥୈବୈତି ।
ଦୂରଙ୍ଗମଂ ଜ୍ୟୋତିଷାଂ ଜ୍ୟୋତିରେକଂ ତନ୍ନେ ମନଃ ଶିବସଙ୍ଗଲ୍ଲମସୁ ॥ ୧ ॥

ୟେନ କର୍ମାଣ୍ୟପସୋ ମନୀଷିଣୋ ଯଜ୍ଞେ କୃଣ୍ଣନ୍ତି ବିଦଧେଷୁ ଧୀରାଃ ।
ୟଦପୂର୍ବଂ ଯଷମଦ୍ରଃ ପ୍ରଜାନାଂ ତନ୍ନେ ମନଃ ଶିବସଙ୍ଗଲ୍ଲମସୁ ॥ ୨ ॥

ୟତ୍-ପ୍ରଜ୍ଞାନମୁତ ତେତୋ ଧୃତିଶ୍ଚ ଯଜ୍ଞୋତିରନ୍ତରମୃତଂ ପ୍ରଜାସୁ ।
ୟସ୍ମାନ୍ ରତେ କିଂ ତନ କର୍ମ କ୍ରିୟତେ ତନ୍ନେ ମନଃ ଶିବସଙ୍ଗଲ୍ଲମସୁ ॥ ୩ ॥

ୟେନେଦଂ ଭୂତଂ ଭୁବନଂ ଭବିଷ୍ୟତ୍ ପରିଗୃହୀତମମୃତେନ ସର୍ବମ୍ ।
ୟେନ ଯଜ୍ଞସ୍ତାୟତେ ସପ୍ରହୋତା ତନ୍ନେ ମନଃ ଶିବସଙ୍ଗଲ୍ଲମସୁ ॥ ୪ ॥

ୟସ୍ମିନ୍ନୃତଃ ସାମ ଯଜୁଃସି ଯସ୍ମିନ୍ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତା ରଥନାଭାବିବାରାଃ ।
ୟସ୍ମିନ୍ନିଉଃ ସର୍ବମୋତଂ ପ୍ରଜାନାଂ ତନ୍ନେ ମନଃ ଶିବସଙ୍ଗଲ୍ଲମସୁ ॥ ୫ ॥

ସୁଷାରଥୀରଶ୍ୱାନିବ ଯନ୍ତୁନୁଷ୍ୟାନ୍ନେନୀୟତେଽଭୀଶୁଭିର୍ବାଜିନ ଇବ ।
ହୃତ୍-ପ୍ରତିଷ୍ଠଂ ଯଦଜିରଂ ଜବିଷ୍ଠଂ ତନ୍ନେ ମନଃ ଶିବସଙ୍ଗଲ୍ଲମସୁ ॥ ୬ ॥

ପିତୁଂ ନୁ ସ୍ତ୍ରୋଷଂ ମହୋ ଧର୍ମାଣଂ ତବିଷୀମ୍ ।
ୟସ୍ୟ ତ୍ରିତୋ ବ୍ୟୋଜସା ବୃତ୍ରଂ ବିପର୍ବମର୍ଦୟତ୍ ॥ ୭ ॥

ଅନ୍ନିଦନ୍ତମତେ ତ୍ୱଂ ମନ୍ୟାସୈ ଶଂ ତ ନୟାମି ।
କ୍ରତୈ ଦକ୍ଷାୟ ନୋ ହିନ୍ତୁ ପ୍ର ଶ ଆୟୁଃସି ତାରିଷଃ ॥ ୮ ॥

ଅନୁ ନୋଦ୍ୟାନୁମତିର୍ଯୁକ୍ତଂ ଦେବେଷୁ ମନ୍ୟତାମ୍ ।
ଅଗ୍ନିଶ୍ଚ ହବ୍ୟବାହନୋ ଭବତଂ ଦାଶୁଷେ ମୟଃ ॥ ୯ ॥

ସିନୀବାଲି ପୃଥୁଷ୍ଠକେ ଯା ଦେବାନାମସି ସୁସା ।
ଭୁଷସ୍ତୁ ହବ୍ୟମାହୁତଂ ପ୍ରଜାଂ ଦେବି ଦିଦିତ୍ୱି ନଃ ॥ ୧୦ ॥

ପଞ୍ଚି ନଦ୍ୟଃ ସରସ୍ୱତୀମପି ଯୁକ୍ତି ସସ୍ରୋତସଃ ।
ସରସ୍ୱତୀ ତୁ ପଞ୍ଚିଧା ସୋ ଦେଶେଭବସ୍ତରିତ୍ ॥ ୧୧ ॥

ତୁମଗ୍ନେ ପ୍ରଥମୋ ଅଙ୍ଗିରା ଋଷିର୍ଦେବୋ ଦେବାନାମଭବଃ ଶିବଃ ସଖା ।
ତବ ବ୍ରତେ କବୟୋ ବିଦ୍ମନାପସୋଽଜାୟନ୍ତ ମରୁତୋ ଭ୍ରାଜଦୃଷ୍ଟୟଃ ॥ ୧୨ ॥

ତ୍ୱଂ ନୋ ଅଗ୍ନେ ତବ ଦେବ ପାୟୁର୍ଭିର୍ମଘୋନୋ ରକ୍ଷ ତନ୍ମୃଶ୍ଚ ବନ୍ଧ୍ୟ ।
ତ୍ରାତା ତୋକସ୍ୟ ତନୟୋ ଗବାମସ୍ୟାନିମେଷଃ ରକ୍ଷମାଶସ୍ତବ ବ୍ରତେ ॥ ୧୩ ॥

ଉତ୍ତାନାୟାମବ ଭରା ଚିକିତ୍ସାନ୍ତସଦ୍ୟଃ ପ୍ରବୀତା ବୃଷଣଂ ଜଜାନ ।
ଅରୁଷସ୍ତୃପୋ ରୁଶଦସ୍ୟ ପାଜ ଇତାୟାସୁତ୍ରୋ ବୟୁନେଽଜନିଷ୍ଠ ॥ ୧୪ ॥

ଇତାୟାସ୍ତା ପଦେ ବୟଂ ନାଭା ପୃଥିବ୍ୟା ଅଧି ।
ଜାତବେଦୋ ନିଧୀମହ୍ୟଗ୍ନେ ହବ୍ୟାୟ ବୋଦବେ ॥ ୧୫ ॥

ପ୍ର ମନ୍ତୁହେ ଶବସାନାୟ ଶୂଷମାଞ୍ଜୁଷଂ ଗିର୍ବଶସେ ଅଙ୍ଗିରସ୍ତୁତ୍ ।
ସୁବୃକ୍ତିଭି ସୁବତ ଋଗ୍ନିୟାୟାର୍ଚାମାର୍କଂ ନରେ ବିଶୁତାୟ ॥ ୧୬ ॥

ପ୍ର ବୋ ମହେ ମହି ନମୋ ଭରଧ୍ୱମାଞ୍ଜୁଷ୍ୟଃ ଶବସାନାୟ ସାମ ।
ୟେନା ନଃ ପୂର୍ବେ ପିତରଃ ପଦଞ୍ଜା ଅର୍ଚନ୍ତୋ ଅଙ୍ଗିରସୋ ଗା ଅବିନ୍ଦନ୍ ॥ ୧୭ ॥

ଇଚ୍ଛନ୍ତି ତ୍ୱା ସୋମ୍ୟାସଃ ସଖାୟଃ ସୁନ୍ଦ୍ରନ୍ତି ସୋମଂ ଦଧତି ପ୍ରୟାଧସି ।
ତିତିକ୍ଷନ୍ତେ ଅଭିଶପ୍ତିଂ ଜନାନାମିନ୍ଦ୍ର ତ୍ୱଦା କଷ୍ଟନ ହି ପ୍ରକେତଃ ॥ ୧୮ ॥

ନ ତେ ଦୂରେ ପରମା ଚିଦ୍ରଜାଧସ୍ୟା ତୁ ପ୍ର ଯାହି ହରିବୋ ହରିଭ୍ୟାମ୍ ।
ହିରାୟ ବୃଷ୍ଟେ ସବନା କୃତେମା ଯୁକ୍ତା ଗ୍ରାବାଣଃ ସମିଧାନେ ଅଗ୍ନୌ ॥ ୧୯ ॥

ଅଷାଢ଼ଂ ଯୁସ୍ତୁ ପୃତନାସୁ ପପ୍ରିଧ ସ୍ୱର୍ଷାମୟାଂ ବୃଜନସ୍ୟ ଗୋପାମ୍ ।
ଭରେଷୁଜାଧ ସୁକ୍ଷିତିଧ ସୁଗ୍ରବସଂ ଜୟନ୍ତଂ ତ୍ୱାମନ୍ତୁ ମଦେମ ସୋମ ॥ ୨୦ ॥

ସୋମୋ ଧେନ୍ୱଧ ସୋମୋ ଅର୍ବନ୍ତମାଶୁଧ ସୋମୋ ବୀରଂ କର୍ମଣ୍ୟଂ ଦଦାତି ।
ସ୍ରାଦନ୍ୟଂ ବିଦଥ୍ୟଧ ସଭେୟଂ ପିତୃଶ୍ରବଣଂ ଯେ ଦଦାଶଦସ୍ତୈ ॥ ୨୧ ॥

ତ୍ୱମିମା ଓଷଧୀଃ ସୋମ ବିଶ୍ୱାସ୍ତ୍ରମପୋ ଅଜନୟସ୍ତୁଂ ଗାଃ ।
ତ୍ୱମା ତତନ୍ତୋର୍ବନ୍ତରିକ୍ଷଂ ତ୍ୱଂ ଜ୍ୟୋତିଷା ବି ତମୋ ବବର୍ଥ ॥ ୨୨ ॥

ଦେବେନ ନୋ ମନସା ଦେବ ସୋମ ରାୟୋ ଭାଗଧ ସହସ୍ରାବନ୍ନତି ଯୁଧ୍ୟା ।
ମା ତ୍ୱା ତନଦୀଶିଷେ ବୀର୍ଯ୍ୟସୋଭୟେଭ୍ୟଃ ପ୍ରତିକିସ୍ରା ଗବିଷ୍ଟୌ ॥ ୨୩ ॥

ଅଷ୍ଟୌ ବ୍ୟଖ୍ୟତ୍ କକୁଭଃ ପୃଥିବ୍ୟାସ୍ତ୍ରୀ ଧନ୍ୱ ଯୋଜନା ସପ୍ତ ସିନ୍ଧୁନ୍ ।
ହିରଣ୍ୟାକ୍ଷଃ ସବିତା ଦେବ ଆଗାଢ୍ୟଦ୍ରତ୍ନା ଦାଶୁଷେ ବାର୍ଯ୍ୟାଶି ॥ ୨୪ ॥

ହିରଣ୍ୟପାଶିଃ ସବିତା ବିତର୍ଷଣିରୁଭେ ଦ୍ୟାବାପୃଥିବୀ ଅନ୍ତରୀୟତେ ।
ଅପାମୀବାଂ ବାଧତେ ବେତି ସୂର୍ଯ୍ୟମତି କୃଷ୍ଣେନ ରଜସା ଦ୍ୟାମୃଣୋତି ॥ ୨୫ ॥

ହିରଣ୍ୟହସ୍ତୋ ଅସୁରଃ ସୁନୀଥଃ ସୁମୃତୀକଃ ସ୍ୱର୍ବା ଯାତୃର୍ବାତ୍ ।
ଅପସେଧନ୍ ରକ୍ଷସୋ ଯାତୁଧାନାନସ୍ତାଢେବଃ ପ୍ରତିଦୋଷଂ ଗୃଣାନଃ ॥ ୨୬ ॥

ଯେ ତେ ପଛାଃ ସବିତଃ ପୂର୍ବ୍ୟାସୋଃରେଶବଃ ସୁକୃତା ଅନ୍ତରିକ୍ଷେ ।
ତେଭିର୍ନୋ ଅଦ୍ୟ ପଥିତିଃ ସୁଗେଭୀ ରକ୍ଷା ଚ ନୋ ଅଧି ଚ ବୃହି ଦେବ ॥୨୭॥

ଭଭା ପିବତମଶ୍ଚିନୋଭା ନଃ ଶର୍ମ ଯୁକ୍ତତମ୍ ।
ଅବିଦ୍ରିୟାଭିରୁତିଭିଃ ॥ ୨୮ ॥

ଅପ୍ନସ୍ପତୀମଶ୍ଚିନା ବାତମସ୍ତେ କୃତଂ ନୋ ଦସ୍ତା ବୃଷଣା ମନୀଷାମ୍ ।
ଅଦ୍ୟତ୍ୟୋଃବସେ ନି ହୃୟେ ବାଂ ବୃଧେ ଚ ନୋ ଭବତଂ ବାଜସାତୌ ॥ ୨୯ ॥

ଦ୍ୟୁଭିରକ୍ଷୁଭିଃ ପରି ପାତମସ୍ତାନରିଷ୍ଟେଭିରଶ୍ଚିନା ସୌଭଗେଭିଃ ।
ତନ୍ନୋ ମିତ୍ରୋ ବରୁଣୋ ମାମହନ୍ତାମଦିତିଃ ସିନ୍ଧୁଃ ପୃଥିବୀ ଭବ ଦ୍ୟୌଃ ॥ ୩୦ ॥

ଆ କୃଷ୍ଣେନ ରଜସା ବର୍ତମାନୋ ନିବେଶୟନ୍ମୃତଂ ମର୍ତ୍ୟଂ ଚ ।
ହିରଣ୍ୟୟେନ ସବିତା ରଥେନା ଦେବୋ ଯାତି ଭୁବନାନି ପଶ୍ୟନ୍ ॥ ୩୧ ॥

ଆ ରାତ୍ରି ପାର୍ଥିବଃ ରଜଃ ପିତୁରପ୍ରାୟି ଧାମଭିଃ ।
ଦିବଃ ସଦାଃସି ବୃହତୀ ବି ତିଷ୍ଠସ ଆ ଦ୍ଵେଷଂ ବର୍ତତେ ତମଃ ॥ ୩୨ ॥

ଭଷସ୍ତୁଜିତ୍ରମା ଭରାସ୍ତୁଭ୍ୟଂ ବାଜିନୀବତି ।
ୟେନ ତୋକଂ ଚ ତନୟଂ ଚ ଧାମହେ ॥ ୩୩ ॥

ପ୍ରାତରଗ୍ନିଂ ପ୍ରାତରିନ୍ଦ୍ରଃ ହବାମହେ ପ୍ରାତର୍ମିତ୍ରାବରୁଣା ପ୍ରାତରଶ୍ଚିନା ।
ପ୍ରାତର୍ଭଗଂ ପୂଷଣଂ ବ୍ରହ୍ମଣସ୍ଵତିଂ ପ୍ରାତଃ ସୋମମୁତ ରୁଦ୍ରଃ ହୁବେମ ॥ ୩୪ ॥

ପ୍ରାତର୍ଜିତଂ ଭଗମୁଗ୍ରଃ ହୁବେମ ବୟଂ ପୁତ୍ରମଦିତେୟୋ ବିଧର୍ତା ।
ଆପ୍ରଶ୍ନିତ୍ୟଂ ମନ୍ୟମାନସ୍ତୁରଶ୍ଚିଦ୍ରାଜା ଚିତ୍ୟଂ ଭଗଂ ଭକ୍ଷୀତ୍ୟାହ ॥ ୩୫ ॥

ଭଗ ପ୍ରଣେତର୍ଭଗ ସତ୍ୟରାଧୋ ଭଗେମାଂ ପିୟମୁଦବା ଦଦନ୍ନଃ ।
ଭଗ ପ୍ର ନୋ ଜନୟ ଗୋଭିରଶ୍ଚୈର୍ଭଗ ପ୍ର ନୃଭିର୍ନୃବନ୍ଧଃ ସ୍ୟାମ ॥ ୩୬ ॥

ଭତେଦାନୀଂ ଭଗବନ୍ଧଃ ସ୍ୟାମୋତ ପ୍ରପିତୁ ଭତ ମଧ୍ୟେ ଅହ୍ନାନ୍ ।
ଭତୋଦିତା ମନ୍ଦବନ୍ଧୁସୂର୍ଯ୍ୟ ବୟଂ ଦେବାନାଃ ସୁମତୌ ସ୍ୟାମ ॥ ୩୭ ॥

ଭଗ ଏବ ଭଗବାଂଃ ଅସ୍ତୁ ଦେବାସ୍ତେନ ବୟଂ ଭଗବନ୍ଧଃ ସ୍ୟାମ ।
ତଂ ତ୍ବା ଭଗ ସର୍ବ ଇଞ୍ଜୋହବୀତି ସ ନୋ ଭଗ ପୁର ଏତା ଭବେହ ॥ ୩୮ ॥

ସମଧୃରାୟୋଷସୋ ନମନ୍ତୁ ଦଧିକ୍ରାବେବ ଶୁଚୟେ ପଦାୟ ।
ଅର୍ବାଚୀନଂ ବସୁବିଦଂ ଭଗଂ ନୋ ରଥମିବାଶ୍ଵା ବାଜିନ ଆ ବହନ୍ତୁ ॥ ୩୯ ॥

ଅଶ୍ଵାବତୀର୍ଗୋମତୀର୍ନ ଭଷାସୋ ବୀରବତୀଃ ସଦମୁଚ୍ଛନ୍ତୁ ଭଦ୍ରାଃ ।
ଘୃତଂ ଦୁହାନା ବିଶ୍ଵତଃ ପ୍ରପୀତା ଯୁୟଂ ପାତ ସ୍ଵସ୍ତିଭିଃ ସଦା ନଃ ॥ ୪୦ ॥

ପୁଷନ୍ ତବ ବ୍ରତେ ବୟଂ ନ ରିଷ୍ୟେମ କଦା ଚନ ।
ସ୍ରୋତାରସ୍ତ୍ର ଇହ ସ୍ଵସି ॥ ୪୧ ॥

ପଥୟଥଃ ପରିପତିଂ ବଚସ୍ୟା କାମେନ କୃତୋ ଅଭ୍ୟାନତର୍କମ୍ ।
ସ ନୋ ରାସଚ୍ଛରୁଧଶ୍ଵାଗ୍ରା ପିୟଂ-ପିୟଃ ସୀଷଧାତି ପ୍ର ପୁଷା ॥ ୪୨ ॥

ତ୍ରୀଣି ପଦା ବି ଚକ୍ରମେ ବିଷ୍ଣୁର୍ଗୋପା ଅଦାଭ୍ୟଃ ।
ଅତୋ ଧର୍ମାଣି ଧାରୟନ୍ ॥ ୪୩ ॥

ତଦ୍ଵିପ୍ରାସୋ ବିପନ୍ୟବୋ ଜାଗୃବାଃସଃ ସମିକ୍ଷତେ ।
ବିଷ୍ଣୋର୍ଯ୍ୟପୂରମଂ ପଦମ୍ ॥ ୪୪ ॥

ଘୃତବତୀ ଭୁବନାନାମଭିଶ୍ରିୟୋର୍ବୀ ପୃଥ୍ୱୀ ମଧୁଦୁଘେ ସୁପେଶସା ।
ଦ୍ୟାବାପୃଥିବୀ ବରୁଣସ୍ୟ ଧର୍ମଣା ବିଷ୍ଣୁଭିତେ ଅଜରେ ଭୂରିରେତସା ॥ ୪୫ ॥

ୟେ ନଃ ସପତ୍ନା ଅପ ତେ ଭବନ୍ତିସ୍ତ୍ରାଗ୍ନିଭ୍ୟାମବ ବାଧାମହେ ତାନ୍ ।
ବସବୋ ରୁଦ୍ରା ଆଦିତ୍ୟା ଉପରିସ୍ତୃଷ୍ଣଂ ମୋଗ୍ରଂ ତେଭାରମଧିରାଜମକ୍ରନ୍ ॥ ୪୬ ॥

ଆ ନାସତ୍ୟା ତ୍ରିଭିରେକାଦଶୈରିହ ଦେବେଭିର୍ଯ୍ୟାତଂ ମଧୁପେୟମଶ୍ୱିନା ।
ପ୍ରାୟୁସ୍ତାରିଷ୍ଠଂ ନୀ ରପାଞ୍ଚସି ମୃଷତଞ୍ଚ ସେଧତଂ ଦୈଷୋ ଭବତଞ୍ଚ ସତାଭୁବା ॥ ୪୭ ॥

ଏଷ ବ ସ୍ତ୍ରୋମୋ ମରୁତ ଇୟଂ ଗୀର୍ମାନ୍ନାର୍ଯ୍ୟସ୍ୟ ମାନ୍ୟସ୍ୟ କାରୋଃ ।
ଏଷା ଯୁସୀଷ୍ଠ ତନ୍ନେ ବୟାଂ ବିଦ୍ୟାମେଷଂ ବୃଜନଂ ଜୀରଦାନୁମ୍ ॥ ୪୮ ॥

ସହସ୍ରୋମାଃ ସହଜ୍ଜନ୍ୟ ଆବୃତଃ ସହସ୍ରମା ଋଷୟଃ ସପ୍ତ ଦୈବ୍ୟାଃ ।
ପୂର୍ବେଷାଂ ପଞ୍ଚାମନୁଦୃଶ୍ୟ ଧୀରା ଅନ୍ତାଲେଭିରେ ରଥୋ ନ ରଶ୍ମୀନ୍ ॥ ୪୯ ॥

ଆୟୁଷ୍ୟଂ ବର୍ଚସ୍ୟଞ୍ଚ ରାୟସ୍ତୋଷମୌଦ୍-ଭିଦମ୍ ।
ଇଦଞ୍ଚ ହିରଣ୍ୟଂ ବର୍ଚସ୍ତୈତ୍ରାୟାବିଶତାଦୁ ମାମ୍ ॥ ୫୦ ॥

ନ ତଦ୍ରକ୍ଷାଞ୍ଚି ନ ପିଶାତାସ୍ତରନ୍ତି ଦେବାନାମୋଜଃ ପ୍ରଥମଜଞ୍ଚ ହ୍ୟେତତ୍ ।
ୟୋ ବିଭର୍ତ୍ତ ଦାକ୍ଷାୟଣଞ୍ଚ ହିରଣ୍ୟଞ୍ଚ ସ ଦେବେଷୁ କୃଣୁତେ ଦୀର୍ଘମାୟୁଃ ସ
ମନୁଷ୍ୟେଷୁ କୃଣୁତେ ଦୀର୍ଘମାୟୁଃ ॥ ୫୧ ॥

ୟଦାବଧ୍ନନ୍ ଦାକ୍ଷାୟଣା ହିରଣ୍ୟଞ୍ଚ ଶତାନୀକାୟ ସୁମନସ୍ୟମାନାଃ ।
ତନ୍ନୁ ଆ ବଧ୍ନାମି ଶତଶାରଦାୟାୟୁଷ୍ଟାଞ୍ଜରଦଷ୍ଟିର୍ଯ୍ୟଥାସମ୍ ॥ ୫୨ ॥

ଉତ ନୋଽହିର୍ବୁଧ୍ୟଃ ଶୃଣୋତ୍ୱଜ ଏକପାତ୍-ପୃଥିବୀ ସମୁଦ୍ରଃ ।
ବିଶ୍ୱେ ଦେବା ଋତାବୃଧୋ ହୁବାନା ସୁତା ମନ୍ତ୍ରାଃ କବିଶସ୍ତ୍ରା ଅବନ୍ତୁ ॥ ୫୩ ॥

ଇମା ଗିର ଆଦିତ୍ୟଭେୟା ଘୃତସୁଃ ସନାତ୍ରାଜଭେୟା ଜୁହ୍ବା ଜୁହୋମି ।
ଶୃଣୋତୁ ମିତ୍ରୋ ଅର୍ଯ୍ୟମା ଭଗୋ ନସ୍ତୁବିଜାତୋ ବରୁଣୋ ଦକ୍ଷୋ ଅଞ୍ଜଣଃ ॥ ୫୪ ॥

ସପ୍ତ ଋଷୟଃ ପ୍ରତିହିତାଃ ଶରୀରେ ସପ୍ତ ରକ୍ଷନ୍ତି ସଦମପ୍ରମାଦମ୍ ।
ସପ୍ତାପଃ ସ୍ୱପତୋ ଲୋକମୀୟୁସ୍ତୁତ ଜାଗୃତୋ ଅସ୍ୱପ୍ନଜୈ ସତ୍ରସଦୌ ଚ ଦେବୌ ॥ ୫୫ ॥

ଉତ୍ତିଷ୍ଠ ବ୍ରହ୍ମଣସ୍ତତେ ଦେବୟନ୍ତସ୍ତେମହେ ।
ଉପ ପ୍ର ଯନ୍ତୁ ମରୁତଃ ସୁଦାନବ ଇନ୍ଦ୍ର ପ୍ରାଶୁର୍ଭବା ସତା ॥ ୫୬ ॥

ପ୍ର ନୂନଂ ବ୍ରହ୍ମଣସ୍ତତିର୍ମନ୍ତଂ ବଦତୁ୍ୟକ୍ଥ୍ୟମ୍ ।
ୟସ୍ମିନ୍ନିନ୍ଦ୍ରୋ ବରୁଣୋ ମିତ୍ରୋ ଅର୍ଯ୍ୟମା ଦେବା ଓକାଞ୍ଚସି ଚକ୍ରିରେ ॥ ୫୭ ॥

ବ୍ରହ୍ମଣସ୍ତତେ ତ୍ୱମସ୍ୟ ଯନ୍ତା ସୁକ୍ତସ୍ୟ ବୋଧି ତନୟଂ ଚ ଜିନ୍ତୁ ।
ବିଶ୍ୱଂ ତଦ୍-ଭଦ୍ରଂ ଯଦବନ୍ତି ଦେବା ବୃହଦ୍ୱଦେମ ବିଦଧେ ସୁବୀରାଃ ॥
ୟ ଇମା ବିଶ୍ୱା ବିଶ୍ୱକର୍ମା ଯ୍ମୋ ନଃ ପିତା ଧନୁପତେନ୍ନସ୍ୟ ନୋ ଦେହି ॥ ୫୮ ॥

ଋଷି, ଦେବତା ଓ ଛନ୍ଦ ବିବରଣୀ

॥ ଋଷିଃ ॥

୧-୭ - ଶିବସଂକଳ୍ପଃ | ୭-୯, ୪୮ - ଅଗସ୍ତ୍ୟଃ | ୧୦-୧୧ - ଗୃହମଦଃ |
୧୨-୧୩, ୨୪-୨୭, ୩୧ - ଆଙ୍ଗିରସଃ ହିରଣ୍ୟସ୍ତୁପଃ | ୧୪-୧୫, ୧୮-୧୯ - ଦେବଶ୍ରବା-
ଦେବବାତ ଭାରତଃ | ୧୬-୧୭ - ନୌଧାଃ | ୨୦-୨୩, ୩୩ - ଗୌତମଃ | ୨୮ - ପ୍ରସ୍ନଶ୍ୱଃ |
୨୯-୩୦ - କୁସ୍ତ୍ରଃ | ୩୨ - କଶିପା ଭରଦ୍ବାଜ ଦୁହିତା | ୩୪-୪୦ - ବସିଷ୍ଠଃ | ୪୧ - ସୁହୋଦ୍ରଃ
| ୪୨, ୫୩ - ଋଜିଶ୍ୱାଃ | ୪୩-୪୪ - ମେଧାତିଥିଃ | ୪୫ - ଭରଦ୍ବାଜଃ | ୪୬ - ବିହବ୍ୟଃ |
୪୭ - ହିରଣ୍ୟସ୍ତୁପଃ | ୪୯ - ଯଜ୍ଞ ପ୍ରାଜାପତ୍ୟଃ | ୫୦-୫୨ - ଦକ୍ଷଃ | ୫୪-୫୫ - କୁର୍ମଃ
ଗାର୍ହମଦଃ | ୫୬-୫୭ - କଶ୍ୱଃ ଘୌରଃ | ୫୮ - ଗୃହମଦଃ, ବିଶ୍ୱକର୍ମାଃ ଭୌବନଃ,
ନାଭାନେହିଷ୍ଠଃ ॥

॥ ଦେବତା ॥

୧-୭ - ମନଃ | ୭ - ଅନ୍ନଃ | ୮-୯ - ଅନ୍ନମତିଃ | ୧୦ - ସନୀବାଲୀଃ | ୧୧ - ସରସ୍ୱତୀଃ |
୨-୧୫ - ଅଗ୍ନିଃ | ୧୬-୧୯ - ଇନ୍ଦ୍ରଃ | ୨୦-୨୩ - ସୋମଃ | ୨୪-୨୭ - ସବିତା |
୨୮-୩୦, ୪୭ - ଅଶ୍ୱିନୌ | ୩୧ - ସୂର୍ଯ୍ୟଃ | ୩୨ - ରାତ୍ରି | ୩୩, ୪୦ - ଭସାଃ | ୩୪ - ଅଗ୍ନି
ଆଦି | ୩୫-୩୯ - ଭଗଃ | ୪୧-୪୨ - ପୂଷାଃ | ୪୩-୪୪ - ବିଷ୍ଣୁଃ | ୪୫ - ଦ୍ୟାବାପୃଥିବୀଃ |
୪୬ - ଇନ୍ଦ୍ରାଗ୍ନି ଆଦି ଲିଂଗୋକ୍ତଃ | ୪୮ - ମରୁତାଃ | ୪୯ - ଋଷିସ୍ତୃଷ୍ଟି | ୫୦-୫୨ - ହିରଣ୍ୟଃ |
୫୩ - ପୃଥିବୀ ଆଦି | ୫୪ - ଆଦିତ୍ୟାଃ | ୫୫ - ସପ୍ତରଷୟଃ | ୫୬-୫୭ - ବ୍ରହ୍ମଣସ୍ପତିଃ |
୫୮ - ବ୍ରହ୍ମଣସ୍ପତିଃ, ବିଶ୍ୱକର୍ମାଃ, ଅଗ୍ନିଃ ॥

॥ ଛନ୍ଦ ॥

୧, ୧୭, ୨୭-୨୭, ୨୯, ୩୧, ୪୨ - ବିରାଟ୍ ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ । ୨, ୪, ୫, ୧୩-୧୪, ୩୦, ୩୯, ୪୯ -
ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ । ୩, ୬ - ସ୍ୱରାଟ୍ ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ । ୭ - ଉଷ୍ଟିକ୍ । ୮-୯, ୧୧ - ନିଚୂତ୍ ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ ।
୧୦ - ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ । ୧୨ - ବିରାଟ୍ ଜଗତୀ । ୧୫ - ବିରାଟ୍ ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ ।
୧୭-୨୦, ୨୩, ୩୫-୩୬, ୩୮, ୪୦, ୫୨, ୫୪, ୫୮ - ନିଚୂତ୍ ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ ।
୨୧, ୨୪, ୫୩ - ଭୃଗିକ୍ ପଂକ୍ତି । ୨୨ - ସ୍ୱରାଟ୍ ବ୍ରାହ୍ମୀ ଗାୟତ୍ରୀ । ୨୫, ୩୪, ୪୫ - ନିଚୂତ୍
ଜଗତୀ । ୨୮, ୪୩ - ନିଚୂତ୍ ଗାୟତ୍ରୀ । ୩୨ - ପଥ୍ୟାବୃହତୀ । ୩୩ - ନିଚୂତ୍ ପର ଉଷ୍ଟିକ୍ ।
୩୬, ୪୮ - ପଂକ୍ତି । ୪୧, ୪୪ - ଗାୟତ୍ରୀ । ୪୬ - ଭୃଗିକ୍ ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ । ୪୭ - ଜଗତୀ ।
୫୦ - ଭୃଗିକ୍ ଉଷ୍ଟିକ୍ । ୫୧ - ଭୃଗିକ୍ ଶକ୍ୱରୀ । ୫୫ - ଭୃଗିକ୍ ଜଗତୀ । ୫୬ - ନିଚୂତ୍
ବୃହତୀ । ୫୭ - ବିରାଟ୍ ବୃହତୀ ॥

॥ ଇତି ଚତୁର୍ଥଂଶୋଽଧ୍ୟାୟଃ ସମାପ୍ତଃ ॥

